

ACC. N:R. M. 6465: 26 — 33.
Landskap: Småland. Upptecknat av: Carl Viking,
Härad: Uppvidinge ö Hundbörd. Adress: Juråkra, Kråksmåla,
Socken: Ålgö ö Kråksmåla. Berättat av: Johan Jansson.
Uppteckningsår: 1940. Född år 1867 i Kråksmåla socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Lista 17. Uppteckningen berör

Holmtäcke.

Volym. 5.

(Sidor 36 — 42.)

26-33
+ 3 Tecken.

K. Bl. 1941
arkiv. 26-33

Skriv endast på denna sida!

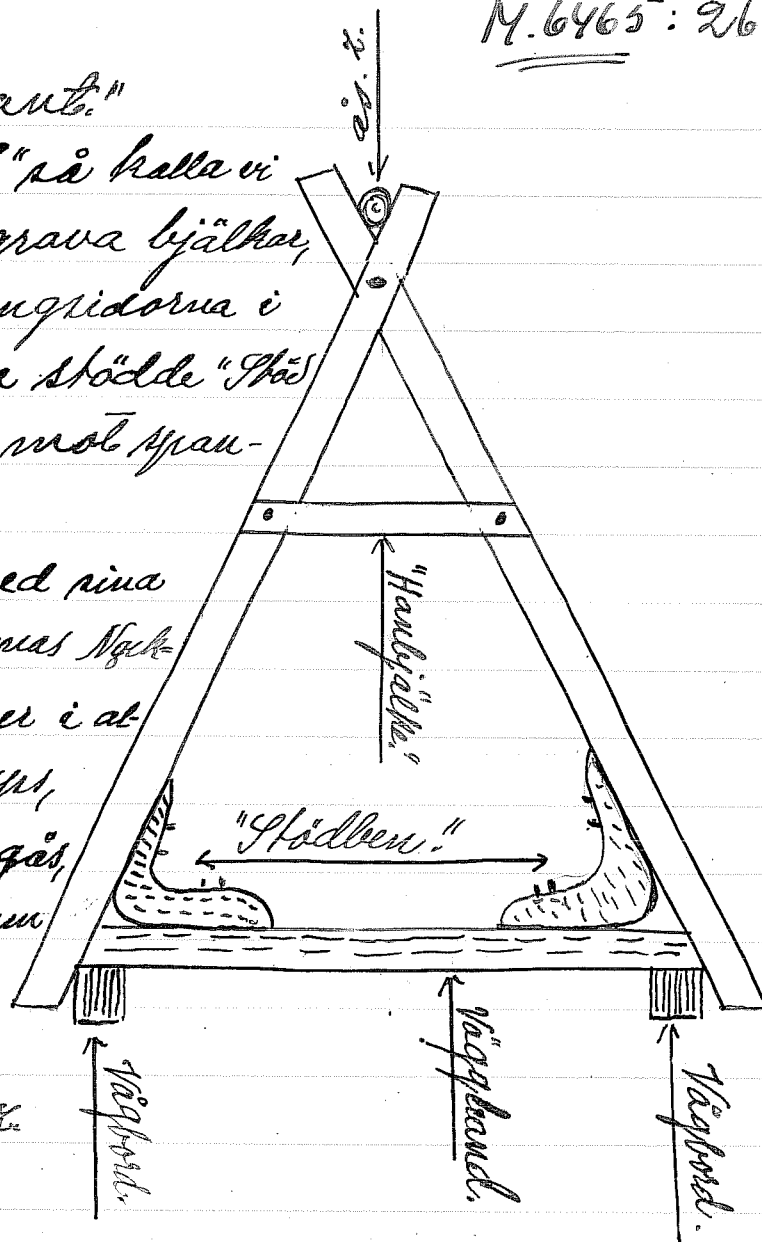
N° 12. "Spant."

Obs! "Väggband" på kalla vi
de tvärgående, grava bjälkar,
som binda längridorna i
huset. På dessa stödde "Höf-
benen" och så mot span-
tens insida.

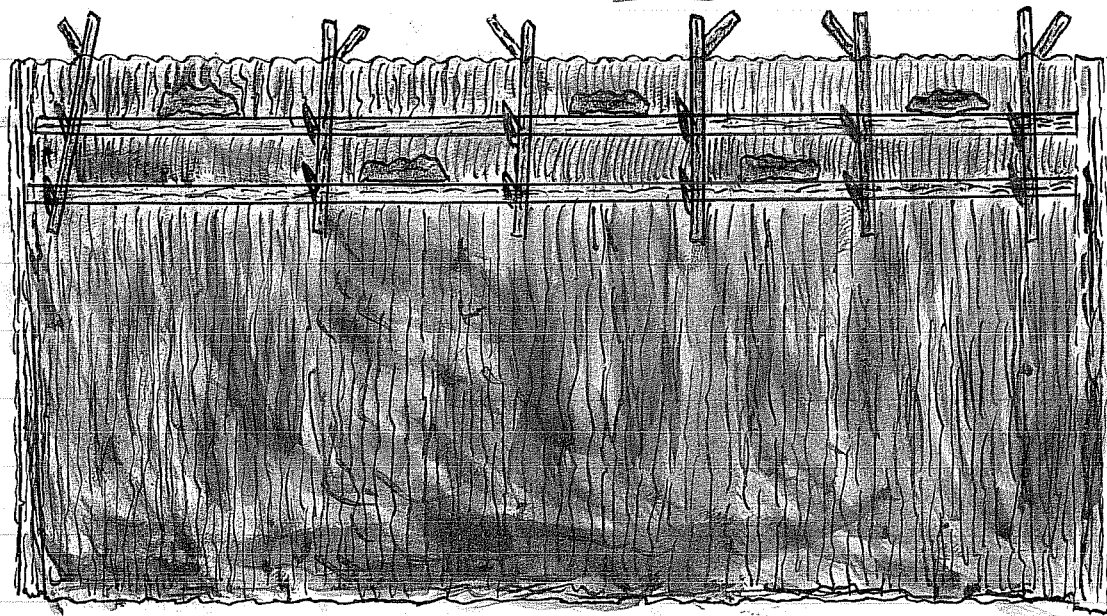
N° 2. vilade med sina
ändar å rästernas Nöck-
ar och gick över i al-
la spantens kryps,
men var ej ryggad,
i den mening, som
på vedtak, men
halmen måste
vikas om åren &.

N. 6465: 26 a.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

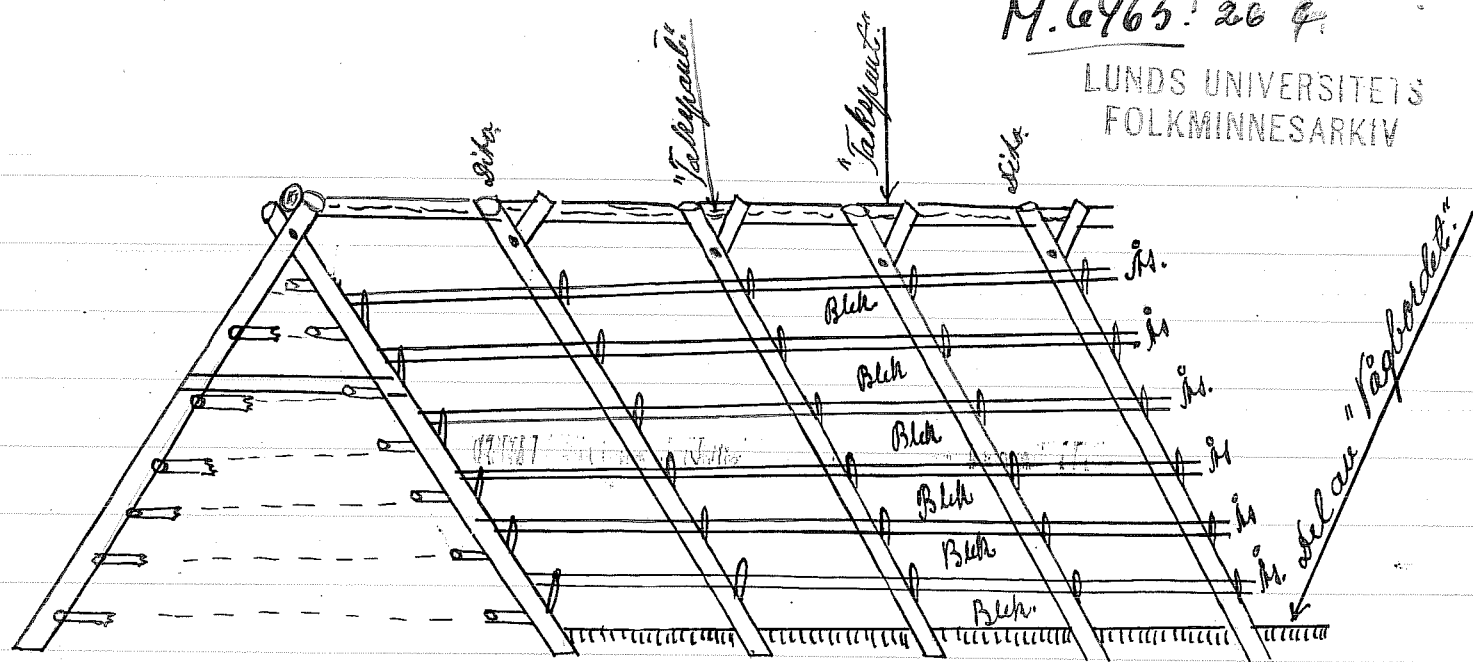

N. 6465: 26 b.

Nº 11. Visar "Takryttare" på halmlak.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Nº 10. Underlag för våra halmtak. Skett från
ena sidan och röstet.

ACC. N:R.

M. 6465:26

Landskap: Småland.

Upptecknat av: Carl Viking

Härad: Uppvidinge ö Haulbörds.

Adress: Furåkra, ^m Kråksmåla.

Socken: Ilghult ö Kråksmåla.

Berättat av: Johan Jansson.

Uppteckningsår: 1940.

Född år 1868 i Kråksmålasocken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Våra orters ende kvarvarande, verkligt berämd
kalmbakstäckare, Johan Jansson, är född 1868
i Torpet "Hästbagen" under Hirsbults gods, kråks-
målasocken, Kalmar-Län. Hans adress är Johan
Jansson, Brölmåla, ^m Ilghult. Jansson var
i sin krafts dagar både timmerman och be-
römd kalmbakstäckare, gladlynt och språk-
sam, och har för få dagar sedan för mig
lydligt klagat över våra orters gamla täcknings-
metod med kaln. För 6 år sedan ledde
han kalmbaktäckning i byn Kimsamåla
i Kråksmålasocken.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 6465:27

Landskap: Småland.

Upptecknat av: Carl Viking

Härad: Uppvidinge & Handbörds. Adress: Furåkra, "Kråksmåla."

Socken: Skoghult & Kråksmåla. Berättat av: Johan Jansson.

Uppteckningsår: 1940. Född år 1867 i Kråksmåla socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1. A-B. Ordbestämningar. Läs avan! (36)

2. A-B. Personbestämningar. Lita.

3. A. Hos oss har av ålder förehammit kalmar
och förehammer sparsamt ännu. I gammaltid
erhölls till tak mycket präktig kalmar till tak
från våra "Fällor" (Rvedjelund) men sedan
man slutat opp med svejor, så har kalmar-
kens antal avsevärt minskat hos oss, men helt
slut äro dom intet. Tak av vassrör äro starka,
men vi ligga förlångt från skärgårdarna,
så fraktkostnader och inköp av vass blir
oss för dyrt, annars är vass ett utmärkt tak-
lächningsmaterial. Obs! Kalmen måste
vara slagpröskad och "Repad" om den skall

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 6465:28

Landskap: Småland. Upptecknat av: Carl Viking,
Härad: Elfvärdsö och Kullbörd. Adress: Turåkra, 2^e Kråksmåla.
Socken: Ölghult ö Kråksmåla. Berättat av: Göran Jansson.
Uppteckningsår: 1940. Född år: 1867 i Kråksmåla socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

vara utmärkt därtill grov och strid. Ob.³⁷
Kalken delades i smärre partier, som benäm-
nas "Flaskor" och fastbindes med små vridna
björkvidjor vid underliggande bakåsar, som
höra ligga högt 18 tum från varandra. I fogen
skjuter kalktaket ut cirka 10 tum utöver väggen.
Roständet mellan varje bakås heter ett "blek".
Åsarna vila dels på galvelröstena, del på spar-
rar, som äro hopköplade opeptill och med sina
nedre ändar vila på "vägborden" och skjuta
lite därtöfver. Dessa sparrar benämnas
"Taksparnt". I spanten äro små dymlingar
inslagna som ger fäste åt de hämligen riva-
la, längs huset gående åsarna. Byggås och pida-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 6465:29.

Landskap: Småland.

Upptecknat av: Carl Viking.

Härad: Öpprevidinge ö. Kaulbäls. Adress: Furåkra, "Kråksmåla".

Socken: Ölgult ö. Kråksmåla. Berättat av: Johan Gausso.

Uppteckningsår: 1940.

Född år 1867 i Kråksmåla socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

åsar, som t.ex. på Vedtak förekomma ej hos (38-
 oss. Obs! Knappast behöves upptecknas att s. h. "Hä-
 ningar" vid husets sidor liksom stige äro nöd-
 vändiga vi allan taktäckning. Man börjar
 lägga halmtak i Foten där taket bör vara en fjäs-
 dedel tjockare. Ett gott tack bör i "foten och ryggen"
 vara 18 tum tjockt med halv, sen klarar det
 sig bra med 14 tum för övrigt; enligt sageman-
 nen. Halmen fastbindes med små, vridna björk-
 vidjor. Över halmen lägges längsåarna
 "Björkspröt", som långa metspjä, så man bin-
 der om spröten, halmen och åsen på en gång.
 Att halmen pressas mer i fjällformigt lagda
 skikt är absolut riktigt, och typen heter "Bindtak".

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 6465:30

Landskap: Småland.

Upptecknat av: Carl Vikner,

Härad: Uppvidinge ö handbords.

Adress: Furåkra "Kråksmåla."

Socken: Älgshult ö Kråksmåla.

Berättat av: Johan Jansson.

Uppteckningsår: 1940.

Född år 1868 i Kråksmåla socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Nästkommande skikt uppåt lägges så att hal-⁽³⁹⁾
mens rotänder gott skyla "spröket". Så fortgår
man att binda fast "Flaska efter Flaska" upp till
ryggen. Obs! Hängtak är känt från Öland,
men förekommer ej hos oss. På Öland utmed
havet biter stormen hårt, och Hängtak ligga
bättre i storm, men hava den nackdelen, att
vid "Hängen"-(stängerna) ruttas halmen
fortare. Ty där stannas väpa. Halmtak på
tvärrästa kvistiga stänger, -(slavar) hava vi
aldrig hört talas om.

B. Våra halmtak förekomma aldrig på hus där
eldstad=(spis) fanns. men på fähus, stall, lögge
och dithörande lador, samt på ängslador.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 6465:31

Landskap: Småland.

Upptecknat av: Carl Vikner,

Härad: Uppvidinge länslän.

Adress: Suråkra² Kråksmåla.

Socken: Söghults Kråksmåla.

Berättat av: Johan Jansson.

Uppteckningsår: 1940.

Född år 1868 i Kråksmålasocken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

C. Nu följande typer förekom endast a) (Binde-⁽⁴⁰⁾
tak. Obs! När man från båda takfallen kom-
mit ryggen, så veks halmen över ryggen först
från ena sen från andra sidan och fästas
med tilljälps av spröt, Obs! Men då bliva dessa
spröt synliga. Ja, men vi täcka dem. Halmen
måste vara lika tjock i ryggen, som i fallet.
Man tog och gjorde "Flaskor" med lika stulor
åt båda ändar, så böjde man dessa "flaskor"
tvärs över ryggen, och sen dit med "Takryffare"
med 2. långsgående 5-sparrar på varje
sida ryggen och sen flata stenar här och
var på sparrarna sen satt halmen fast. "Takryf-
tare" på halmtak, se teckning N: 10! Samt det

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 6465:32

Landskap: Småland.

Upptecknat av: Carl Vikberg.

Härad: Uppvidinge ö Handböras.

Adress: Furikra, Kråksmåla.

Socken: Sölghult ö Kråksmåla.

Berättat av: Johan Jansson.

Uppteckningsår: 1940.

Född år 1867 i Kråksmåla socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

är hos oss. Någon toru på kalmbak vet vi ej. (4).

b.) "Kångbak" har ej förekommit här.

c.) ---

d. ---

4. A. Vi vet ingen annan typ på våra orter än den
jag upptecknat.

B. Endast bemälda typ.

C. ---

Obs! Sägas bör. När vi slukat ett kalmbak, så binda
vi en tie på ett långt skaft och skär kalmen
jämnt i de fjällformiga skikten, så bakat verkar
jämnt på ryfan. Likaså jämnas vi efter en
rät bräda kalmen i foten och räppas mer
all styblen med en vanlig höråpra.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 6465:33.

Landskap: Småland

Upptecknat av: Carl Vikberg

Härad: Uppvidinge ö Handbörds

Adress: Furåkra "Kråksmåla"

Socken: Älgkult ö Kråksmåla

Berättat av: Johan Jansson

Uppteckningsår: 1940.

Född år 1867 i Kråksmålasocken

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

S. A.

(49)

B. Vi avser med dessa uppteckningar tiden så långt tillbaka att våra fäder ej minnas andra halmtak hos oss. Fäderna sade "Halmtak ha förekommit flera hundra år tillbaka." Dock mest till 1850. Men hava dem ej helt slutat uppträda förkamma sparsamt ännu. Anmärkning. Se på kallade "spanten" hava införts på väggarna m. k. "stödjeben" grava av kroskottet trä och en tvärfälte oppell, som heter "hauvjälke"; annars burs ej span-ten oppell taket. Se teckning nr 12. Det måste påminnas.

C. Vi veta icke när man först började med bevärdade typ hos oss; det går långt, långt tillbaka.

D. Vi hava ej haft mer än denna typ hos oss.

G. a. Läs avsn!

Skriv endast på denna sida!